

KAUNO RAJONO ŽALUMOS PLOTAI

Kauno rajono savivaldybės teritorija išsidėsčiusi aplink Kauno miestą, kuriame yra rajono administracija. Didesnė teritorijos dalis – žemumos, kur susieina Suvalkijos, Aukštaitijos ir Žemaitijos žemės. Rajono teritorija pasižymi žalumos plotų gausa - trijų didžiausių Lietuvos upių – Nemuno, Neries ir Nevėžio slėniai, didelius plotus užima Karalgirio, Varlupos, Paryžinės, Padauguvos, Zapyškio miškai, Dubravos giria. Kauno rajone yra Lietuvos žemės ūkio universitetas, Lietuvos miškų, Lietuvos sodininkystės ir daržininkystės institutai.

Savivaldybės teritorijoje yra Babtų -Varlupos ir Padauguvos miškų biosferos poligonai, 3 valstybės saugomi parkai - Girionių, Obelynės ir Raudondvario, daug draustinių (Paštuvos botaninis, Ringovės ir Nerėpos entomologiniai, Dubysos ichtiologinis, Nevėžio ir Jiesios kraštovaizdžio ir kt.).

Rajono teritorijoje aptinkama maždaug 1000 rūšių savaiminių žolinių augalų ir maždaug 64 rūšių bei formų medžių ir krūmų. Daugiau nei 61 rūšis įrašyta į Lietuvos Raudonąją knygą. Kauno rajone yra 1 valstybinės reikšmės gamtos paveldo objektas (Dubravos miške 79 kv. susiviję pušis su ąžuolu - Dubravos dvyniai); 1 gamtos paminklas / savivaldybės saugomo paveldo objekto statusas (Žiegždrių liepa Samylų seniūnijoje); 5 lankytini objektai (Bakšių miške augantis ąžuolas galiūnas, Dasiūnų kaime – Nevėžio dvilypis ąžuolas, Braziūkų kaime – Liepa Motinėlė, Šilagirio miške – 37 kv. – Šilagirio pušis, Pyplių kaime – Karvelių ąžuolas).

Daugiau nei pusę rajono teritorijos užima žemės ūkio naudmenos – 52,4 %, miškai – 32,7 %, keliai – 1,9 %, užstatyta teritorija – 4,4 %, vandenys – 4,9 %, kita žemė – 3,7 %.

Dabartinė Kauno rajono želdinių ir želdynų charakteristika

Rekreaciniu požiūriu ne mažiau reikšmingi ir seniūnijų prižiūrimi taip vadinami žalieji plotai. 2011 metų duomenimis, Kauno rajone įregistruoti 28 parkai ir 33 skverai. Kauno rajono miestai ir miesteliai apželdinti ir apaugę savaime labai netolygiai. Apsauginiai gatvių želdiniai dengia 14,62 ha plotą arba vidutiniškai 1 išilginiame gatvės kilometre auga apie 57 medžiai ir krūmai. Kadangi nemaža dalis gatvėse augančių medžių yra daugiau ar mažiau mechaniškai sužeisti, šie medžiai turi būti planingai šalinami ir atsodinami.

Kauno rajono miestuose ir miesteliuose yra bent 56 stambesni gėlynai, užimantys apie 3720 m² plotą.

Kauno rajono savivaldybės želdynų projektai

Įgyvendinant teisės aktų reikalavimus, 2008-2009 m. Kauno rajono miestuose ir miesteliuose atlikta želdinių ir želdynų inventorizacija, kurios tikslas - inventorizuoti želdinius ir želdynus seniūnijų bendro naudojimo žemėje, nustatyti vertingus, saugotinus, pažeistus ir rekonstruotinus želdinius, sukurti skaitmeninę želdinių ir želdynų duomenų bazę.

2011 m. atlikta Žalgirio parko želdinių inventorizacija ir jų atnaujinimo projektas. 2012 m. pradėtas vykdyti Domeikavos, Garliavos, Zapyškio, Babtų, Linksmakalnio ir Čekiškės seniūnijų parkų ir skverų želdynų ir želdinių inventorizavimas ir įrašymas į Nekilnojamojo turto kadastrą. Garliavos miesto seniūnijoje pradėtas vykdyti ir kitas projektas – Garliavos miesto Alyvų gatvės parko,

Žaliosios, Liepų, Darbininkų gatvių skverų ir Vytauto bei Lozoraičio gatvių želdinių pertvarkymas. Šiuos projektus numatyta pabaigti 2012 m. gruodžio mėnesį.

Kiekvienais metais seniūnai, numatę atsodinti želdinius, kreipiasi į Aplinkos skyrių su prašymu skirti lėšų želdiniams įsigyti iš Savivaldybės aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos.

Pastarųjų penkių metų laikotarpiu želdinių ir želdynų atsodinimo ir tvarkymo priemonėms panaudota 2008 m. – 0,98 proc., 2009 m. – 6,5 proc., 2010 m. – 0,53 proc., 2011 m. – 1,2 proc., o 2012 m. – skirta 13,9 proc. Savivaldybės aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos lėšų. Pagal 2011 m. seniūnijų pateiktus duomenis seniūnijose prižiūrima apie 140 ha žaliųjų plotų.

Kauno rajono miestų ir miestelių želdinių dendrologinės vertybės

Visuose Kauno rajono žaliuosiuose plotuose vyrauja mišrūs želdiniai. Atlikus inventorizaciją, Kauno rajono želdiniuose identifikuota 39 šeimų, 98 genčių ir virš 407 medžių ir krūmų rūšių ir formų. Daugiausia yra kadagio, tujos, eglės, gluosnio, klevo ir lanksvos taksonų.

Inventorizuotuose želdiniuose auga bent 129 spygliuočių ir 278 lapuočių medžių ir krūmų rūšys ir formos. Aptiktas ne vienas Lietuvos želdynuose retas augalas – Engelmano eglė, Maksimovičiaus beržas, popieržievis beržas, gudšermukšnis, amerikinė liepa, gelsvažiedis tulpmedis, tridyglė gledičija, valgomasis kaštainis, dviskiautis ginkmedis, paprastoji katalpa, Makio ieva, lelijažiedė magnolija, kryžmiškoji mikrobiota, žemoji pušis, pusantrahibridis maumedis.

Rasta nemažai išpūdingų medžių – 29-33 m. aukščio mažalapės liepos, paprastosios pušys ir paprastosios eglės, pavieniai karpotieji beržai, paprastieji klevai, juodosios tuopos.

Kauno rajono miestų ir miestelių gatvių želdiniuose inventorizuota 2126 sąlyginių grupių, kuriose auga virš 8470 medžių ir krūmų, yra virš 270 sausuolių ir apie 95 kelmai bei tuščios sodinimo vietos. Populiariausias gatvės medis – mažalapė liepa (31 proc. nuo visų gatvėse augančių medžių ir krūmų).

Kauno rajono želdinių sanitarinė būklė bei planuojamos tvarkymo priemonės

Inventorizuotų Kauno rajono želdinių būklė labai įvairi. Bendruosiuose miestų ir miestelių želdiniuose medžių ir krūmų būklė palyginus gera (nustatyta apie 4,6 proc. labai blogos ir blogos būklės ir apie 4,7 proc. patenkinamos būklės medžių ir krūmų). Gatvėse labai blogos ir blogos būklės medžių ir krūmų nustatyta apie 23,2 proc., o patenkinamos apie 10,9 proc.

Planuojamos želdinių tvarkymo priemonės (retinimas, medžių šalinimas, „atjauninimas“, genėjimas) numatytos 1285 grupėse, t.y. 10,5 proc. nuo visų Kauno rajono želdiniuose inventorizuotų grupių.

Medžių ir krūmų sodinimas numatytas 170 grupių (daugiausia gatvių želdynuose). 2010 – 2018 metų laikotarpiu planuojama pasodinti virš 380 medžių ir krūmų.

Teisinis pagrindas

Gamtinės aplinkos išsaugojimo Kauno rajone politika grindžiama Kauno rajono savivaldybės bendrojo plano, Kauno regiono plėtros plano 2003-2013, Kauno regiono plėtros plano iki 2020 metų nuostatomis bei Kauno rajono želdynų ir želdinių

apsaugos taisyklių nuostatomis. Kauno rajono savivaldybė yra parengusi ir patvirtinusi Kauno rajono želdynų ir želdinių apsaugos taisykles (2011 m. balandžio 7 d. Savivaldybės tarybos sprendimo Nr. TS-140 redakcija). Už žalumos plotų valdymą savivaldybėje atsakingi 2 skyriai - Urbanistikos skyrius (teritorijų planavimas) ir Aplinkos skyrius (koordinuoja ir kontroliuoja želdinių tvarkymą Kauno rajono teritorijoje, leidimų šalinti želdinius išdavimą). Seniūnijos atsakingos už želdinių tvarkymo projektų rengimą ir žalumos plotų priežiūrą savo teritorijose, taip pat už želdinių sodinimą ir priežiūrą gatvėse, aikštėse, parkuose ir skveruose.

Teisės aktai, reglamentuojantys želdynų ir želdinių apsaugą

- Lietuvos Respublikos **želdynų įstatymas** nustato Lietuvos Respublikos teritorijoje ne miškų ūkio paskirties žemėje esančių želdynų ir želdinių apsaugos, tvarkymo, želdynų kūrimo ir želdinių veisimo teisinio reguliavimo pagrindus, siekiant užtikrinti gamtinio ir kultūrinio kraštovaizdžio stabilumą, gyventojų teisę į jų gyvenimo kokybę gerinančias aplinkos sąlygas (Žin. 2007, Nr. 80-3215).
- LR Želdynų įstatymo 10 straipsnio pakeitimo įstatymas (Žin. 2010, Nr. 137-6990).
- Lietuvos respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl kriterijų, pagal kuriuos medžiai ir krūmai, augantys ne miškų ūkio paskirties žemėje, priskiriami saugotiniams, sąrašo patvirtinimo ir medžių ir krūmų priskyrimo saugotiniams“ (Žin. 2008, Nr. 33-1151).
- LR aplinkos ministro įsakymas „Dėl kriterijų, pagal kuriuos dendrologiniai, ekologiniai, estetiški vertingi, kultūros paveldui ir kraštovaizdžiui reikšmingi želdiniai, augantys privačioje žemėje, priskiriami saugotiniams, patvirtinimo“ (Žin. 2008, Nr. 2-76).
- LR aplinkos ministro įsakymas „Dėl Saugotinių medžių ir krūmų kirtimo, persodinimo ar kitokio pašalinimo atvejų, šių darbų vykdymo ir leidimų šiems darbams išdavimo, medžių ir krūmų vertės atlyginimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin. 2008, Nr. 17-611).
- LR aplinkos ministro įsakymas „Dėl Želdinių atkuriamosios vertės įkainių patvirtinimo“ (Žin. 2008, Nr. 74-2907).
- LR aplinkos ministro įsakymas „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. birželio 26 d. įsakymo Nr. D1-343 "Dėl Želdinių atkuriamosios vertės įkainių patvirtinimo" pakeitimo“ (Žin.2010, Nr. 93-4914).
- Lietuvos statistikos departamento generalinio direktoriaus įsakymas „Dėl Savivaldybių želdynų statistinės ataskaitos ŽEL-01 (metinės) formos patvirtinimo“ (Žin. 2012, Nr. 25-1196).
- LR Valstybinės kultūros paveldo komisijos sprendimas „Dėl Lietuvos istorinių parkų ir sodų apsaugos“ (Informaciniai pranešimai 2010, Nr.92-1097).
- LR aplinkos ministro įsakymas „Dėl Želdinių apsaugos, vykdant statybos darbus, taisyklių patvirtinimo“ (Žin. 2010, Nr.31-1454).
- LR aplinkos ministro įsakymas „Dėl želdynų ir želdinių būklės stebėsenos programos patvirtinimo“ (Žin.2008, Nr. 10-351).
- LR aplinkos ministro įsakymas „Dėl Želdynų ir želdinių inventorizavimo ir apskaitos taisyklių patvirtinimo“ (Žin.2008, Nr.5-200).